

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 19 februari 1925 kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner om tillfällig tullfrihet å vissa slag av spannmål m. m.

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 119 i första kammaren av herr *Örne* m. fl. och nr 159 i andra kammaren av herrar *Vennerström* och *Johansson* i Uppmälby, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta:

- a) tullfrihet intill den 1 augusti 1925 å spannmål, omalen, råg och vete;
- b) lämplig jämkning i kvarnskyddet för mjöl av råg och vete; samt
- c) restitution av tullen å vid tullfrihetens ikraftträdande inom landet befintlig importerad och förtullad omalen spannmål — råg och vete — samt av sådan spannmål vid svenska kvarnar framställt mjöl, resp. efterbeskattning av vid tullfrihetens upphörande inom landet befintlig importerad spannmål och mjöl av utländsk spannmål».

I den till stöd för yrkandet anförda motiveringen hava motionärerna till *Motionerna.* en början framhållit, hurusom under senare år vid riksdagens behandling av skyddstullsfrågor den grundsatsen varit vägledande, att några väsentliga ändringar i gällande tullsatter, vare sig för industri eller jordbruk, icke borde vidtagas i annan ordning än i samband med en genomgripande förändring av Sveriges handelspolitik. Därefter hava motionärerna uttalat sig för en fortsatt tillämpning i stort sett av nämnda grundsats, men framhållit, att detta icke behövde innebära krav på bibehållandet av en tullsats, vilkens karaktär på grund av särskilda förhållanden ändrats så, att tullen från att vara en skyddstull blivit en finanstull. I ett dylikt fall behövde man nämligen icke befara, att en ändring av tullsatsen skulle medföra någon inre rubbning av förhållandet mellan olika områden av det ekonomiska livet, och man kunde därför behandla tullsatsen utslutande från statsfinansiella och sociala synpunkter. Efter dessa principiella uttalanden hava motionärerna, med erinran om den år 1924 kvantitativt felslagna svenska brödspannmålsskörden, framhållit, att, då till följd av skördens otillräcklighet endast små kvantiteter av densamma för närvarande funnes i marknaden och jordbrukarna själva nödgades i vida större utsträckning än under normala år för eget behov inköpa spannmål och produkter därav, tullen å brödspannmål måste anses hava övergått

från skyddstull till finanstull. Då denna finanstull hårt tryckte olika samhällsgrupper, vore det fullt motiverat att upphäva densamma under tiden intill nästa svenska skörd. Därav komme i nuvarande läge de svenska spannmålsproducenterna i stort sett icke att lida något men utan tvärtom liksom övriga medborgare att draga fördel.

I frågan, huruvida det statsfinansiella läget medgäve spannmålstullens upphävande under den avsedda delen av innevarande år, hava motionärerna uttalat den uppfattningen, att den stora spannmålsimporten under den gångna delen av budgetåret kunde antagas hava säkerställt den för budgetåret beräknade inkomsten av denna tull. Beträffande de svårigheter, som äro förenade med kortvariga ändringar i tulltaxan, hava motionärerna anført, att desamma syntes kunna i detta fall lösas genom anordning av dels tullrestitution vid tullfrihetens ikraftträdande och dels efterbeskattning vid tullfrihetens upphörande. Motionen innehåller, som nämnts, yrkande även om jämkning i kvarnskyddet för mjöl. Rörande det belopp, till vilket mjöltullen, vid bifall till yrkandet i fråga om tullfrihet för spannmål, borde sänkas, hava motionärerna överlämnat åt bevillningsutskottet att avgiva förslag.

Utskottet.

Bevillningsutskottet har i sitt denna dag avgivna betänkande, nr 5, i anledning av väckta motioner om spannmålstullarnas definitiva upphävande, på anförda skäl uttalat, att frågan härom icke borde upptagas till övervägande utan samband med frågan om revision av det tullskydd, som industrien åtnjuter. Den sålunda uttryckta ståndpunkten vilar, såsom av motiveringen för densamma framgår, på uppfattningen om det gällande tullsystemets uppgift att innebära en avvägning av jordbrukets och industriens intressen i fråga om tullskydd. Kan det nu påvisas, att de hos jordbrukarna inneliggande lagren av spannmål för närvarande äro så obetydliga som motionärerna antagit, måste jordbrukarintresset av spannmålstullarnas bibehållande under den i motionen för deras suspenderande avsedda tiden vara väsentligen avlägsnat. I ett dylikt läge har det synts utskottet uppenbart, att principen om sambandet mellan frågorna om spannmålstullarna och om industritullarna saknar tillämpning.

Då utskottet från nu angivna utgångspunkt haft att överväga det föreliggande förslaget, har utskottet till en början funnit, att med hänsyn till det ekonomiska betryck, under vilket större delen av vårt folk för närvarande lever, det vore i hög grad önskvärt, att åtgärder kunde vidtagas, som vore ägnade att motverka levnadskostnadernas stegring, i vilket hänseende en suspension av spannmålstullarna borde kunna förväntas bliva av betydelse.

För att utskottet skulle kunna förorda en dylik åtgärd, fordras emellertid icke blott, att den förutsättning kan påvisas vara förhanden, från vilken motionärerna i första hand hava utgått, att nämligen endast obetydliga lager av spannmål finnas inneliggande hos jordbrukarna, utan

även att det statsfinansiella läget kan anses medgiva den inkomstminskning, som tullsuspensionen skulle medföra. Därjämte måste utskottet för ett tillstyrkande uppställa fordran, att förhållandena vid den kortvariga tullfrihetens ikraftträdande och upphörande kunna på ett tillfredsställande sätt ordnas.

I nu berörda hänseenden har utskottet föranstaltat om erforderliga utredningar, varjämte utskottet låtit införskaffa och sammanställa statistiska uppgifter, ägnade att belysa den föreliggande frågan.

Angående mängden av hos jordbrukarna ineliggande lager har Sveriges allmänna lantbrukssällskap ställt till utskottets förfogande uppgifter från ett antal hushållningssällskap i södra Sverige. Dessa uppgifter, vilka omfatta endast till avsalu avsedda lager samt angivits vara ofullständiga, utvisa för Gotlands län, Kalmar läns södra landstingsområde, Malmöhus och Hallands län sammanlagt 7,156 ton vete och 1,905 ton råg samt för Kristianstads län 2,000 å 3,000 ton vete och råg, uppgifter vilka synas ägnade att stödja den uppfattning, åt vilken motionärerna givit uttryck.

Av utskottet införskaffade statistiska uppgifter avse:

arealens fördelning efter ägoslag samt åkerjordens användning och skörd inom olika länder åren 1921—1924 enligt internationella lantbruksinstitutets i Rom publikationer;

areal och skörd av vete och råg inom de olika världsdelarna åren 1920—1924 enligt internationella lantbruksinstitutets i Rom publikationer;

skörd och förbrukning av vete och råg i Sverige under åren 1906—1923;

Sveriges införsel av vete och råg åren 1896—1913 samt 1922—1924;

tullinkomsten i Sverige å vete och råg åren 1922—1924, för år 1924 fördelad månadsvis; samt

detaljpriserna i Sverige å vete- och rågmjöl under tiden oktober 1924—januari 1925 enligt socialstyrelsens prisstatistik.

Därjämte hava till utskottet överlämnats uppgifter *dels* från Svenska kvarnföreningen angående den kvantitet svenskt vete och svensk råg av 1924 års skörd, som till föreningen anslutna kvarnar inköpt intill den 24 januari 1925, ävensom angående priset ej mindre å vissa utländska spannmålssorter under tiden 1 september 1924—31 januari 1925 än även å kvarnföreningens partipriser å vete- och rågmjöl under tiden september—december 1924, *dels ock* från kvarnaktiebolaget Tre Kronor angående kooperativa förbundets inköp av svenskt vete och svensk råg av 1924 års skörd intill den 2 februari 1925.

I grundlagsenlig ordning har utskottet i anledning av motionerna begärt generaltullstyrelsens yttrande med förslag till bestämmelser rörande sådan tullrestitution vid tullfrihetens ikraftträdande, som avsåges i punkten c) av motionärernas hemställan. Utredning rörande frågan om efterbeskattning och uppgörande av författningsförslag i ämnet har utskottet, efter samråd med finansdepartementet, avsett att låta verkställa genom särskilt tillkallad sakkunnig.

Från nämnda departement har utskottet även begärt uppgifter rörande utfallet av statsregleringen för innevarande budgetår, i den mån dylika uppgifter redan nu kunde lämnas.

Med anledning härav har tillfälle beretts utskottet att taga del av en i departementet i början av innevarande februari månad verkställd approximativ överslagsberäkning rörande utfallet av statsregleringen för budgetåret 1924—1925. Från finansdepartementets sida har betonats, att en så tidigt som 5 månader före budgetårets utgång verkställd beräkning av budgetutfallet måste bli ytterst approximativ. Av sådan anledning har det icke ansetts lämpligt att befordra beräkningen till trycket, utan inskränker sig utskottet till att ur densamma återgiva följande. Under det att tidigare förmodats, att det löpande budgetåret skulle komma att lämna ett relativt stort överskott, utvisar beräkningen ett överskott, som är synnerligen obetydligt. Rörande orsakerna härtill finner man i huvudsak dels å utgiftssidan brister under flertalet huvudtitlar, bland annat en av mul- och klövsjukan föranledd brist av 8 å 9 miljoner kronor, och dels å inkomstsidan, att vissa affärsdrivande verk komma att lämna mindre överskott än som upptagits i riksstaten, varigenom dessa verk utvisa i jämförelse med den i riksstaten beräknade inkomsten ett underskott av omkring 9 miljoner kronor.

Bevillningsutskottet har ovan såsom en av förutsättningarna för att utskottet skulle kunna tillstyrka det föreliggande förslaget angivit, att det statsfinansiella läget kunde anses medgiva den inkomstminskning som tullsuspensionen måste föranleda. Såvitt av ovan omnämnda, av utskottet införskaffade sammanställning månadsvis av inkomsterna av spannmåls- och mjöltullarna för år 1924 kan bedömas, skulle denna inkomstminskning kunna uppskattas till ett belopp av omkring 8 miljoner kronor. I varje fall måste det röra sig om ett belopp, för vars täckning genom överskott å budgeten de tillgängliga kalkylerna icke giva det ringaste stöd. Härmed är givet, att den nyssberörda förutsättningen i det statsfinansiella läget icke kan anses föreligga.

Denna omständighet har varit för utskottet avgörande. Om än det vill synas, som om de hos jordbrukarna ineliggande lagren skulle kunna antagas vara så pass obetydliga, att något större skyddsintresse av spannmålstullarnas bibehållande under tiden intill dess nästa skörd kommer i marknaden knappast kan anses föreligga, finner sig utskottet sålunda av statsfinansiella skäl förhindrat att tillstyrka bifall till de föreliggande motionerna.

Sedan utskottet intagit denna ståndpunkt i frågan, har utskottet avstått från att fullfölja eller låta fullfölja utredningarna om tullrestitution och efterbeskattnig. Beträffande dessa frågor har utskottet endast velat anföra, att utskottet vid förberedande överläggning kommit till den uppfattningen, att en lösning av desamma erbjuder mycket stora svårigheter.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I: 119 av herr Örne m. fl. och II: 159 av herrar Vennerström och Johansson i Uppmälby, om tillfällig tullfrihet å vissa slag av spannmål m. m., icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 februari 1925.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Närvarande: herrar Röing, Wohlin, Johan Nilsson i Kristianstad, Rune, Örne, Boman, Pers, Borell*, Jönsson i Boa, Olsson i Ramsta, Johansson i Kullersta, Lithander, Hedlund i Östersund*, Olsson i Golvvasta, Bengtsson i Kullen*, Lövgren i Nyborg, Björnsson, Carlsson i Gävle, Åström och Olsson i Gävle.

*) Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Reservation

av herrar *Lövgren* i Nyborg, *Åström* och *Olsson* i Gävle, mot vissa delar av motiveringen.

